PROCEDURA DE URMĂRIRE A PATRIMONIULUI ÎN CADRUL EXECUTĂRII SILITE

Igor SÎNGEREAN

CZU: 347.952 igor.singerean1998@gmail.com

This study determines the doctrinal and legal aspects regarding forced execution, researches the procedure for tracking assets within the framework of the forced execution of fiscal and customs obligations, analyzes the debtor's assets that cannot be tracked within the framework of forced execution, also identifies the elements of excess power or exceeding the powers of the bailiff as the basis for contesting enforcement acts, substantiating the effects of the bailiff's non-recording of the seizure minutes as a reason for contesting, investigates the legal nature of the enforcement appeal and the general particularities of examining appeals of the bailiff's acts, presents the theoretical and practical aspects regarding return of enforcement.

Executarea silită reprezintă un ansamblu de măsuri, prevăzute de Codul de executare al R.Moldova, prin care creditorul realizează, prin intermediul executorului judecătoresc, cu concursul organelor de stat abilitate, drepturile sale, recunoscute printr-un document executoriu, dacă debitorul nu-şi îndeplineşte benevol obligaţiile.

Deci, executarea silită reprezintă una dintre instituțiile fundamentale ale dreptului procesual civil și o componentă importantă a justiției într-un stat de drept. În lipsa unor mijloace procedurale coerente, clare, suple și rapide care să garanteze ducerea la îndeplinire efectivă a titlului executoriu, partea ar fi în imposibilitate de a se bucura de câștigarea procesului, titlul executoriu conferind, astfel, creditorului doar un drept teoretic și iluzoriu [1].

Aşadar, este de menționat că executarea silită este un sistem de norme, de natură procesual civilă, care instituie mecanismul de restabilire a drepturilor subiective civile încălcate pe calea executării hotărârilor judecătoreşti şi a altor titluri executorii. Însă, potrivit Codului de executare, executarea silită reprezintă un ansamblu de măsuri, prevăzute de acest Cod, prin care creditorul realizează, prin intermediul executorului judecătoresc, cu concursul organelor de stat abilitate, drepturile sale, recunoscute printr-un document executoriu, dacă debitorul nu-şi îndeplineşte benevol obligaţiile.

Urmărirea silită a bunurilor debitorului constă în sechestrarea, ridicarea și vânzarea acestora. Astfel, doar în prezența acestor activități putem afirma că are loc urmărirea silită a bunurilor – moment definitoriu pentru a deosebi asigurarea unei executări silite (etapă la care se aplică anumite interdicții, restricționându-se unele drepturi ale debitorului, fără a fi efectiv adusă atingere patrimoniului său) de executarea nemijlocită (care presupune implicare directă în patrimoniu, prin sechestrarea bunurilor). Deci, în ceea ce privește urmărirea bunurilor debitorului, potrivit art.88 Cod de executare al R.Moldova, poate fi urmărit orice bun corporal ori universalitate de bunuri ale debitorului, care se

află în circuit civil, indiferent de faptul la cine se află în posesiune, precum şi orice drept patrimonial sau creanță bănească, cu excepția celor care nu sunt pasibile de urmărire silită. Bunurile supuse unui circuit civil limitat pot fi urmărite numai în condițiile prevăzute de lege. De remarcat este că majoritatea măsurilor de executare silită indicate la art.74 CE RM (lit.a)-e)) se referă la urmărirea patrimoniului debitorului, iar potrivit art.284 Cod civil al R.Moldova, patrimoniul reprezintă totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale (care pot fi evaluate în bani), privite ca o sumă de valori active și pasive strâns legate între ele, aparținând unor persoane fizice și juridice determinate. Toate bunurile persoanei fizice sau juridice fac parte componentă a patrimoniului ei.

Conform legislației în vigoare, procedura de urmărire a bunurilor contribuabilului se realizează prin următoarele modalități: sechestrarea, ridicarea și comercializarea. În cadrul executării silite a obligațiilor fiscale și vamale, toate aceste modalități se realizează prin procedură unică de executare silită. Poate fi urmărit orice bun corporal ori universalitatea de bunuri ale debitorului, care se află în circuitul civil, indiferent de faptul la cine se află în posesiune, precum şi orice drept patrimonial sau creanţă bănească, cu excepţia celor care nu sunt pasibile de urmărire silită.

În ce privește problematica excesului de putere sau depășire a atribuțiilor executorului judecătoresc, analizând practica judiciară în materia infracțiunilor prevăzute de art.328 CP RM, imputate executorilor judecătoreşti, în lumina politicii statului direcționate spre executarea în termen rezonabil a hotărârilor judecătoreşti, se face vizibil un paradox uimitor: pe de o parte, este notorie cointeresarea statului în executarea promptă a hotărârilor judecătoreşti, în acest sens, executorilor judecătoreşti fiindu-le acordată, pe bună dreptate, tot mai multă libertate funcțională în executarea documentelor executorii, fapt dictat, inclusiv, de pierderile în masă ale Republicii Moldova la CtEDO pe probleme ce țin de executarea hotărârilor judecătoreşti, iar, pe de altă parte, tot statul (în persoana organelor de drept) este cel care creează piedici în executarea hotărârilor judecătoreşti în termen rezonabil pe calea intentării unor procese penale în privința executorilor judecătoreşti pe faptul excesului de putere sau al depășirii atribuțiilor de serviciu. Astfel, ca urmare a intentării unor procese penale în privința executorilor judecătoreşti pe faptul excesului de putere sau al depășirii atribuțiilor de serviciu apare temeiul de contestare a actelor de executare.

Totodată, este de menționat că dat fiind faptul că procedura de executare silită este parte integrantă din procesul civil, garanțiile impuse de art.6 §1 CEDO se extind şi asupra acestei etape procedurale. De aici derivă nemijlocit obligaţia pozitivă a statului de a asigura mijloace şi proceduri de executare a unei hotărâri judecătoreşti efective în măsură să excludă arbitrariul atât în drept, cât şi în practică. Chiar dacă normele speciale (art.115 alin.(9) CE RM) nu prevăd un termen exact în interiorul căruia executorul judecătoresc are obligaţia de a informa organele care efectuează înregistrarea despre aplicarea sechestrului asupra bunurilor imobile sau a altor bunuri supuse înregistrării de stat în scopul efectuării în registrele respective a mențiunii despre aplicarea sechestrului, totuşi, reieşind din prevederile art.70 alin.(2) CE RM, acesta este obligat să efectueze informarea respectivă în cel mult 15 zile de la întocmirea procesului-

verbal de sechestru. Omiterea informării sau informarea tardivă duc la inopozabilitatea procesului-verbal de sechestru față de terți, la dobândirea caracterului desuet sau anularea acestuia, acestea servind drept premise de violare a art.6 §1 CEDO şi a art.1 din Protocolul nr.1 al CEDO. Motiv din care considerăm oportună modificarea art.115 alin.(9) CE RM, astfel încât să fie indicat termenul sau perioada de timp exactă, în care executorul judecătoresc are obligaţia de a informa organul care efectuează înregistrarea bunurilor supuse înregistrării despre aplicarea sechestrului asupra acestora.

În ceea ce ține de problematica complexă a întoarcerii executării silite, urmează a fi conchise următoarele:

- Întoarcerea executării silite reprezintă o refacere în sens invers a drumului parcurs de executarea silită, cu repunerea părților în situația anterioară;
- Necesitatea întoarcerii executării survine în următoarele ipoteze: când o hotărâre judecătorească deja executată a fost anulată sau modificată, prin decizia instanţei superioare; când în urma rejudecării cauzei pretențiile reclamantului s-au respins integral ori parțial; şi finalmente, atunci când prin decizia instanţei superioare sau ca efect ale rejudecării cererea a fost scoasă de pe rol ori procesul a încetat;
- Pentru survenirea întoarcerii executării silite este necesară întrunirea cumulativă a următoarelor condiții: anularea titlului executoriu, cererea celui interesat şi executarea parțială sau totală a titlului executoriu;
- Sub aspectul naturii juridice, întoarcerea executării silite, se prezintă ca un incident procedural apărut în cursul executării silite, având ca fundament dispariția temeiului măsurilor de urmărire silită;
- Este salutabilă optica legiuitorului de a prevedea întoarcerea executării în procedura în ordonanță;
- Dacă instanţa care a rejudecat pricina nu a soluționat chestiunea privind întoarcerea executării, debitorul, căruia îi revine dreptul la recuperarea prestațiilor executate, poate solicita întoarcerea executării prin procedura în ordonanță în temeiul art.158 alin.(3) CE RM;
- În ipoteza în care ordonanța prin care s-a dispus întoarcerea executării silite este anulată, dreptul la întoarcerea executării va putea fi realizat prin depunerea unei cereri de chemare în judecată în procedura civilă generală;
- Atunci când restituirea bunurilor în natură este imposibilă, instanţa de judecată va dispune restituirea contravalorii acestor bunuri;
- Şi o ultimă concluzie: nu se admite întoarcerea executării în pricinile de încasare a pensiei de întreținere, de reparare a prejudiciului cauzat prin schilodire sau prin altă vătămare a sănătății, precum şi prin pierderea întreținătorului, cu excepţia cazurilor când hotărârea anulată a fost întemeiată pe informaţii sau documente false.

Referințe:

1. GÂRBULEȚ, I., OPRINA, E. *Tratat teoretic și practic de executare silită*. București: Universul Juridic, 2013, p.11.

Recomandat
***Igor COBAN**, dr., conf. univ.*